

Toplum ve Sosyal Hizmet

ISSN: 2147-3374 / E-ISSN: 2602-280X

Nitel Araştırma Makalesi /Qualitative Research Article

Türkiye İçin Geragojik Temelli Bilgece Yaşlanma Danışmanlığı Modeli: DACH Ülkeleri Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Model Önerisi

Geragogical Wise Aging Counseling Model for Türkiye: A Comparative Modal Proposal Based on DACH Countries

Emine ATAMAN¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi,
emineataman08@gmail.com,

ORCID: 0000-0002-6057-7499

Başvuru: 01.02.2026

Kabul: 29.06.2026

Atıf: Ataman, E. (2026). Türkiye İçin Geragojik Temelli Bilgece Yaşlanma Danışmanlığı Modeli: DACH Ülkeleri Üzerinden Karşılaştırmalı Bir Model Önerisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 37(3), 949-994. DOI: 10.33417/tsh.1879050

ÖZ

Demografik dönüşüm, yaşlılık olgusunu modern sosyal politika tartışmalarının merkezine yerleştirmiştir. Türkiye’de yaşlılık hizmetleri büyük ölçüde bakım organizasyonu ekseninde gelişmiş olmakla birlikte yaşlı bireyin psiko-sosyal gelişimini, anlam arayışını ve varoluşsal bütünlüğünü destekleyen geragojik danışmanlık modelleri yeterince kurumsallaşmamıştır. Bu çalışma, Almanya, Avusturya ve İsviçre’den oluşan DACH bölgesindeki geragojik temelli yaşlılık danışmanlığı uygulamalarını karşılaştırmalı olarak analiz ederek Türkiye için “Bilgece Yaşlanma Danışmanlığı” adıyla sentez bir model önermeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma yaklaşımına dayalı olarak karşılaştırmalı sosyal politika analizi ve doküman incelemesi yöntemleri ile gerçekleştirilmiştir. Veri kaynakları arasında DACH ülkelerinin yaşlılık raporları, sosyal hizmet mevzuatı ve uygulama protokolleri yer almaktadır. Analiz sürecinde gerontoloji, geragojik ve varoluşsal yaşlanma kuramları temel referans çerçevesi olarak kullanılmıştır. Bulgular, DACH ülkelerinde yaşlılık hizmetlerinin “defisit odaklı” yaklaşımdan “yetkinlik ve potansiyel odaklı” paradigma değişimine yöneldiğini göstermektedir. Özellikle Almanya’da proaktif vaka yönetimi, Avusturya’da toplum temelli sosyal rehberlik ve İsviçre’de özerklik temelli yaşam tasarımı modelleri öne çıkmaktadır. Bu modeller yaşlı bireyi pasif hizmet alıcısı değil, deneyimsel bilgelik üreten aktif özne olarak konumlandırmaktadır. Çalışma sonucunda Türkiye için gerontolojik danışmanlık ve yaşam rehberliği modülünün sosyal hizmet mevzuatına entegrasyonu, ASDEP personelinin geragojik yetkinliklerle güçlendirilmesi ve yaşlılık eğitime yönelik müfredat reformu önerilmektedir. Böylece yaşlılık hizmetlerinin bakım merkezli yapısından gelişim ve anlam temelli bir sosyal hizmet paradigmasına evrilmesi hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: Geragoji, yaşlılık danışmanlığı, geragojik yaklaşım, sosyal hizmet, bilgece yaşlanma.

ABSTRACT

Demographic transformation has placed the phenomenon of aging at the center of contemporary social policy debates. Although elderly services in Türkiye have traditionally developed within a care-oriented framework, geragogical counseling models supporting the psychosocial development, meaning-making processes, and existential integrity of older individuals remain insufficiently institutionalized. This study aims to comparatively analyze geragogical elderly counseling practices in the DACH region (Germany, Austria, and Switzerland) and propose a synthesized model titled “Wise Aging Counseling” for Türkiye. The research is based on a qualitative research approach using comparative social policy analysis and document review methods. Data sources include elderly care reports, social service legislation, and professional implementation protocols from DACH countries. The theoretical framework of the study is grounded in gerontology, geragogy, and existential aging theories. The findings indicate a paradigm shift in elderly services in the DACH countries from a deficit-oriented approach toward a competence- and potential-oriented perspective. In particular, Germany’s proactive case management system,

Austria's community-based social guidance model, and Switzerland's autonomy-centered life design approach are prominent. These models position older individuals not as passive recipients of services but as active subjects who produce experiential wisdom. The study recommends integrating gerontological counseling and life guidance modules into Turkish social service legislation, strengthening ASDEP personnel with geragogical competencies, and restructuring elderly education programs. Consequently, it is aimed to transform elderly services from a care-centered structure into a development- and meaning-oriented social service paradigm.

Keywords: Geragogy, elderly counseling, geragogical approach, social work, wise aging

GİRİŞ

Demografik dönüşüm, modern refah devletlerinin karşı karşıya olduğu en belirleyici yapısal süreçlerden biridir. Doğurganlık oranlarının düşmesi ve yaşam beklentisinin artmasıyla yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki payı yükselmekte; bu durum, sosyal güvenlik ve bakım sistemlerini, yaşlılığa ilişkin kuramsal yaklaşımları da dönüştürmektedir (BMFSFJ, 2020; Höpflinger, 2020). Geleneksel gerontolojik yaklaşımlar yaşlılığı çoğunlukla biyolojik gerileme, işlev kaybı ve bağımlılık ekseninde tanımlarken çağdaş paradigma, yaşlılık dönemini bireyin yaşam deneyimini yeniden anlamlandırdığı, varoluşsal bütünlüğe yöneldiği ve “öz-aşkınlık” (gerotranscendence) düzeyine ulaşabildiği bir gelişim evresi olarak ele almaktadır (Tornstam, 1997; Tornstam, 2005).

Bu dönüşüm, sosyal hizmet disiplininde de yaşlı bireyin konumunu yeniden tartışmaya açmıştır. Yaşlı bireyin yalnızca bakım hizmetlerinin pasif alıcısı olarak değil; kendi yaşam öyküsünü yorumlayan, karar süreçlerine aktif katılan ve anlam üretme kapasitesine sahip bir özne olarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde güçlü bir literatür oluşmaktadır (Ekşi vd., 2024). Özellikle Almanya, Avusturya ve İsviçre’den oluşan DACH bölgesinde yaşlılık danışmanlığı ve geragojik temelli sosyal hizmet uygulamaları bu kuramsal dönüşümü kurumsal düzeyde somutlaştırmıştır. Bu ülkelerde geliştirilen mikro uygulama modelleri; bireyin yaşam kalitesini korumayı, sosyal izolasyonu önlemeyi ve varoluşsal bütünlüğü desteklemeyi amaçlayan yapılandırılmış profesyonel rehberlik protokollerine dayanmaktadır (Bubolz-Lutz vd., 2010; Witt, 2017). Böylece yaşlı birey, sistemin edilgen bir “bakım nesnesi” olmaktan çıkarılarak kendi yaşamını tasarlayan ve deneyimsel bilgelik üreten bir özne konumuna taşınmaktadır.

Türkiye’de ise yaşlılık hizmetlerinin hukuki ve kurumsal çerçevesi büyük ölçüde 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu temelinde şekillenmiştir (Sosyal Hizmetler Kanunu, 1983). Mevcut uygulamalar ağırlıklı olarak kurumsal bakım, evde bakım ve maddi destek mekanizmalarına odaklanmakta; yaşlı bireyin psiko-sosyal gelişimini, anlam arayışını ve “bilgece yaşlanma” sürecini destekleyen profesyonel danışmanlık boyutu sınırlı kalmaktadır. Sosyal hizmet pratiğinde yaşlılık alanı çoğu zaman bakım organizasyonu ve kaynak yönetimi ekseninde ele alınmakta; gerontolojik danışmanlık, biyografik rehberlik ve yaşam tasarımı gibi gelişimsel müdahale alanları literatürde ve uygulamada yeterli düzeyde kurumsallaşamamaktadır.

Bu çalışmanın temel problemi, DACH ülkelerinde kurumsallaştırılmış ve uygulamada karşılık bulmuş olan geragojik temelli yaşlılık danışmanlığı modellerinin Türk sosyal hizmet sistemi içerisinde nasıl yer alabileceğini analiz etmektir. Bu bağlamda çalışmada, geragojik yaklaşımın temelleri anlatılmış, sonrasında geragojik yaklaşım dair bulguların tematik sunumu, model önerisiyle sonlandırılmıştır.

Bu çalışmanın temel tezi, Türkiye’de yaşlı refahının güçlendirilmesinin yalnızca bakım hizmetlerinin genişletilmesiyle değil; yaşlı bireyin özne konumunu merkeze alan gelişimsel ve varoluşsal bir sosyal hizmet yaklaşımının kurumsallaştırılmasıyla mümkün olduğudur (Witt, 2017; Amann, 2020). Bu doğrultuda çalışma; sosyal hizmet lisans ve lisansüstü müfredatlarında gerontolojik sosyal hizmet ve geragojik içeriklerin güçlendirilmesini, sosyal hizmet uzmanlarının biyografik danışmanlık, proaktif müdahale ve yaşam tasarımı rehberliği alanlarında yetkinleştirilmesini de önermektedir.

1. KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE: GERONTOLOJİ VE GERAGOJİK YAKLAŞIM

Yaşlılık dönemine yönelik sosyal hizmet müdahalelerinin salt fiziksel bakım ekseninden çıkarak profesyonel bir yaşam rehberliği modeline evrilebilmesi, güçlü bir kavramsal ve kuramsal temele dayanmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda yaşlanmanın biyopsikososyal boyutlarını inceleyen

gerontoloji; bu bilimsel birikimi pedagojik müdahale araçlarına dönüştüren geragoji ve yaşlılıkta ortaya çıkan manevi/varoluşsal olgunlaşmayı açıklayan kuramlarla (Gerotranscendence/Öz-Aşkınlık kuramı ve zihinsel disiplin kuramı) birbirini tamamlayan bir bütünlük oluşturmaktadır. DACH ülkelerinde sosyal hizmet uygulamalarının felsefi omurgasını oluşturan bu üçlü yapı, Türkiye için önerilen “Bilgece Yaşlanma Danışmanlığı” modelinin de kuramsal referans noktasını oluşturmaktadır. Bu nedenle söz konusu kavramlar ve kuramlar sistematik biçimde ele alınmaktadır.

1.1. Gerontoloji

Gerontoloji, yaşlanma sürecini, yaşlılığın neden ve koşullarını, yaşa bağlı davranış örüntülerini ve bu süreçte değişen tutumları bilimsel yöntemlerle inceleyen disiplinlerarası bir bilim dalıdır. Yaşlanmayı fizyolojik, psikolojik, sosyolojik ve sosyo-ekonomik boyutlarıyla ele alan gerontoloji; sosyal psikoloji, biyoloji, sosyoloji, konut politikaları, yaşlılık politikaları ve şehir planlaması gibi alanlarla yakın ilişki içerisinde. Temel amacı yalnızca yaşam süresini uzatmak değil, yaşlılık döneminde yaşam kalitesini artırmaktır.

Akademik bir disiplin olarak gerontolojinin kurumsallaşması 1945'te Amerika'da Gerontoloji Derneği'nin kurulmasıyla ivme kazanmıştır. 1960'lı yıllarda Batı toplumlarında doğurganlık oranlarının düşmesi ve yaşlı nüfusun artmasıyla yaşlanma olgusu hem demografik hem de sosyal politika açısından merkezi bir araştırma alanı olmuş; gerontoloji hızlı bir akademik gelişim sürecine girmiştir (Seyyar ve Genç, 2010). Bu gelişim, yaşlılığı yalnızca tıbbi bir mesele olmaktan çıkararak toplumsal bir olgu olarak ele alan bütüncül bir yaklaşımın önünü açmıştır.

1.2. Geragoji/Geragogi

Geragoji kavramının etimolojik kökeni, yaşlı birey (geraios) ile rehberlik/ eşlik etme (ago) fiilinin birleşimine dayanmaktadır. Bu yönüyle geragoji, yalnızca öğretim faaliyetini değil; yaşlı bireye yaşamının bu evresinde rehberlik ve refakat etme sürecini ifade etmektedir (Gregarek, 2005). Literatürde geragoji veya geragojik, yaşlılık dönemindeki eğitim olanaklarını ve toplumsal sorunları teorik ve uygulamalı düzeyde ele alan bir bilim dalı olarak tanımlanmaktadır (Seyyar ve Genç, 2010, s. 193).

Geragojik perspektife göre eğitim, yalnızca bilgi aktarımı değil; yaşlı bireyin toplumsal bağlarını güçlendiren, zihinsel ufkunu genişleten ve yaşamına yeni anlam katmanları ekleyen dinamik bir sosyalleşme mekanizmasıdır. Bu süreçte yaşlı bireyler, rollerini yeniden tanımlama, öz-denetim mekanizmalarını geliştirme ve zihinsel sağlıklarını koruma fırsatı elde etmektedir. Geragojik temelli eğitim yaklaşımları, bireysel özerkliğin pekiştirilmesine ve toplum içinde saygın bir konumun sürdürülmesine katkı sağlamaktadır (Kıcırdar ve Kaygın, 2024).

Geragoji literatüründe eğitim içeriği ve hedef kitleye göre iki temel kavram vardır (Witt, 2017, s. 2):

1. **Yaşlanma Eğitimi (Altersbildung):** Yaşlanma sürecine hazırlık niteliği taşıyan ve doğrudan yaşlılık yaşam evresine ilişkin temaları kapsayan programlardır. Emekliliğe hazırlık kursları, demans bilgilendirme toplantıları veya yaşlılıkta finansal güvenceye yönelik seminerler bu kapsamdadır.
2. **Yaşlı Eğitimi (Altenbildung):** Doğrudan yaşlı hedef kitleye yönelik eğitim programlarıdır (Pohl-Patalong, 2007). Bilgisayar kursları, kültürel gezi programları, emeklilik sonrası mesleki gelişim faaliyetleri bu çerçevededir. Bu eğitimlerin temel amacı, yaşlı bireylerin özgüven, öz-sorumluluk duygularını ve olumlu bir benlik algısını sürdürmelerini desteklemektir (Donicht-Fluck, 1992).

Uygulama odaklı bir disiplin olarak geragoji, yaşlıların toplumsal katılım olanaklarını geliştirmeyi hedeflemektedir. Yaşlılıkta eğitim, bu dönemin aktif bir yaşam evresi olarak şekillendirilmesine katkı sağlaması gerektiği, insanın yaşam boyu öğrenme ihtiyacının sürekliliği vurgulanmaktadır (Bubolz-Lutz vd., 2010).

Yaşlılık eğitimi tarihsel olarak “bilgelik” ile “zayıflayan zihinsel güç” arasında gidip gelen iki kutuplu bir anlayışa sahiptir. Güncel literatür ise eksiklik odaklı bir modelden yetkinlik odaklı bir modele geçişi işaret etmektedir (Haring ve Bacher, 2014). Bu geçiş, yaşlanma süreçlerinin heterojenliğini kabul eden ve bireysel farklılıkları merkeze alan bir yaklaşımı gerektirmektedir (Witt, 2017). Zira yaşlılar tek tip insanlardan oluşan bir popülasyon olmayıp heterojen bir yapıdadır (Aslan ve Ceylan, 2023). Geragoji de yaşamla başa çıkma, yaşamı şekillendirme, kendini gerçekleştirme ve güçlenme boyutlarıyla ilgilenmektedir. Bu bağlamda kimliğin gelişimi ve mevcut rol kalıplarının eleştirel analizi, heterojenliğe vurgu önemlidir (Veelken, 2000). *Empowerment* kavramı, bireyin öz-yeterlilik kapasitesini güçlendirmeyi hedeflerken yaşlılık dönemini kimliğin sönümlendiği değil, manevi olgunlukla derinleştiği bir evre olarak konumlandırmaktadır.

1.3. Gerontoloji ile Geragoji Arasındaki Bağ

Geragoji, pedagojinin bir alt alanı olduğu kadar gerontoloji ile organik bağlara sahiptir (Bubolz-Lutz, 2010, s. 11). Gerontoloji yaşlanma sürecini tanımlayan ve açıklayan ampirik veriler üretirken geragoji bu verileri pedagojik müdahale araçlarına dönüştürmektedir. Bu ilişki, bilgiyle eylem arasındaki tamamlayıcı bir bağı göstermektedir.

Gerontoloji “Yaşlılık nedir?” ve “Yaşlanma süreci nasıl işler?” sorularına yanıt ararken geragoji “Bu süreç nasıl daha nitelikli ve aktif yaşanabilir?” sorusuna odaklanmaktadır. Örneğin gerontoloji yaşlılıkta bilişsel kapasitedeki değişimi tespit ederken geragoji bu değişime uygun öğrenme ve danışmanlık teknikleri geliştirmektedir. Güncel literatür, yaşlılıkta doğrusal ve statik gelecek senaryolarının sosyal politika açısından yetersizliğini göstermektedir. Höpflinger’e (2020) göre yaşlılığın geleceği, sosyal ve kültürel açıdan dinamik nesillerin yaşlanmasıyla birlikte daha esnek ve yetkinlik odaklı modeller gerektirmektedir. Bu çerçevede “Yaşam Tasarımı” (Life-Design) yaklaşımı, yaşlılığın birey tarafından aktif olarak kurgulanabilen bir süreç olduğunu göstermektedir.

Paradigmal düzeyde ise *eksiklik* odaklı modelden *yetkinlik* odaklı modele geçiş söz olmuştur (Haring ve Bacher, 2014). Geragojik eğitimler sosyal katılımı güçlendirmekte; gönüllülük, siyasi katılım ve demokratik angajmanla doğrudan ilişki göstermektedir (Amann, 2020). Bu yönüyle geragojik müdahaleler, yaşlı bireyi edilgen hizmet alıcısından aktif yurttaş konumuna taşımaktadır. Geragoji ayrıca sosyal pedagojiyle yakın ilişkilidir. Bireyin yaşam krizleri ve yapısal riskler karşısındaki gelişimini destekleyen eleştirel bir perspektife sahiptir (Veelken, 2000). Disiplinlerarası niteliği sayesinde sosyoloji, sosyal hizmet, psikoloji, geriatri, teoloji ve siyaset bilimiyle etkileşim içerisinde (Bubolz-Lutz vd., 2010; Kolland, 2010).

1.4. Geragojik Yaklaşımın Kuramsal Temeli

Geragorik yaklaşımın kuramsal temelinde iki isim ve kuram öne çıkmaktadır. Bunlar Carl Hilty’nin *Zihinsel Disiplin Kuramı* ve Lars Tornstam’ın *Öz-Aşkınlık (Gerotranscendence) Kuramı*’dır.

İsviçreli düşünür Carl Hilty (1833–1909), “Geistige Selbstzucht” (Zihinsel Disiplin) yaklaşımıyla karakterin manevi ve ahlaki eğitim yoluyla yeniden inşa edilebileceğini savunmuştur. Bu yaklaşım, yaşlılıkta zihinsel berraklığın korunması ve manevi olgunluğa erişim için sistematik bir çerçeve sunmaktadır (Stucki, 1946). Hilty, mutluluğu haz temelli bir doyumdan ziyade, disiplinle inşa edilen içsel huzur olarak tanımlamaktadır. “Glück” kavramını üç temel üzerine oturtmaktadır (Hilty, 1953):

1. Eudaimonia ve içsel huzur,
2. Yaşam memnuniyeti (Lebenszufriedenheit),
3. Bilgece yaşama sanatı.

Zihinsel disiplin; çalışma alışkanlığı, zaman yönetimi, düşünce denetimi ve manevi temele dayanmaktadır. Bu yaklaşım, bireyin içsel özgürlüğünü güçlendirmeyi hedeflemekte, yaşlılığı bir çöküş değil manevi olgunlaşma evresi olarak yeniden tanımlamaktadır. Hilty'nin öz-yeterlilik anlayışı, Emerson'un "Self-Reliance" kavramıyla paralellik göstermekte, yaşlı bireyin pasif rolü reddederek kendi içsel bilgelik potansiyelini ortaya koymasını teşvik etmektedir (Emerson, 2010).

Lars Tornstam tarafından geliştirilen Gerotranscendence kuramı, yaşlılığı fiziksel gerileme yerine varoluşsal olgunlaşma süreci olarak tanımlamaktadır. Kurama göre birey, yaş ilerledikçe materyalist perspektiften kozmik ve aşkın bir bakış açısına yönelmektedir (Tornstam, 1997, 2005, 2011). Bu dönüşüm üç boyutta gerçekleşmektedir (Birren ve Schaie, 2006):

1. Kozmik algı ve zaman perspektifinin genişlemesi,
2. Benlik algısında egosantrizmin azalması ve öz-aşkınlık,
3. Sosyal ilişkilerde seçicilik ve ölümün doğal kabulü.

Tornstam'ın yaklaşımı, Erikson'un "Benlik Bütünlüğü" kavramından ayrılarak geçmiş deneyimlerin pozitif yeniden anlamlandırılmasını vurgulamaktadır (Erikson, 1982; Tornstam, 2011). Gerotranscendence, statik bir kabullenışten ziyade dinamik ve dönüştürücü bir süreçtir. Geragojik danışmanlık, bu dönüşüm için pedagojik ve psikososyal zemini hazırlayan müdahale aracıdır.

Hilty ve Tornstam'ın kuramlarının sentezi, yaşlılıkta manevi olgunlaşma kavramına dönüşmektedir. Geragojik müdahaleler, bilişsel işlevlerin korunması dışında bireyin içsel dünyasının yeniden yapılandırılmasını da hedeflemektedir. Bu noktada Hilty'nin zihinsel disiplin yaklaşımı ile Tornstam'ın öz-aşkınlık kuramı tamamlayıcı bütünlük sunmaktadır. Hilty, yaşlı bireyin zihinsel dayanıklılığını güçlendiren pratik araçlar (irade eğitimi, zaman yönetimi, düşünce denetimi) sunarken Tornstam bu sürecin nihai hedefini, yani kozmik bütünlüşmeyi tanımlamaktadır. Rajani ve Jawaid'e (2015) göre öz-aşkınlık kendiliğinden oluşan bir süreç değildir, bilinçli bir yaşam tasarımıyla desteklenmelidir. Bu sentez, yaşlılığı gerileme değil disiplinle desteklenen ve aşkınlıkla taçlanan bir "yaşam tasarımı" evresi olarak konumlandırmaktadır. Gerontoloji yaşlılığı tanımlıyor, geragoji bu süreci pedagojik araçlarla destekliyor, Hilty'nin kuramı bu eğitimin içsel disiplin mekanizmasını oluşturuyor. Böylece yaşlılık, pasif bir bekleyiş değil bilgelik, anlam ve öz-aşkınlıkla derinleşen aktif bir gelişim süreci olarak yeniden tanımlanmaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırma, geragojik temelli yaşlılık danışmanlığı modellerini kavramsal ve politik düzeyde başka bir ifadeyle kuramsal ve kurumsal düzeyde karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlayan nitel araştırma yaklaşımına ve doküman analizi tekniğine dayanmaktadır. Araştırma; Almanya, Avusturya ve İsviçre'de geliştirilen geragojik yaşlılık danışmanlığı modellerinin Türkiye sosyal hizmet sistemi için oluşturabileceği sentez önerisini bu analizi üzerinden değerlendirmektedir.

Araştırmanın amacı ve problemi

Çalışmanın amacı, DACH ülkelerindeki yaşlılık danışmanlığı uygulamalarını metodolojik bir karşılaştırmalı analiz yoluyla incelemek ve bu modellerin Türk sosyal hizmet sistemine ve eğitim müfredatına entegrasyon imkânlarını tartışmaktır. Çalışma, sosyal hizmet uzmanının rolünün dönüşmesi gerektiğini de vurgulamaktadır

Bu bağlamda araştırma şu sorulara odaklanmaktadır:

1. DACH ülkelerinde yaşlılık danışmanlığı hangi düşünsel temeller üzerine inşa edilmiştir?
2. Bu ülkelerde kurumsal ve yapısal modeller nelerdir?
3. Bu ülkelerde uygulanan modellerin mesleki bileşenleri nelerdir?
4. Bu yaklaşımlar Türk sosyal hizmet sistemi ve mevzuatı ile hangi düzeyde uyumlandırılabilir?
5. Türkiye’de sosyal hizmet uzmanlarının rolü, bakım yöneticiliğinden yaşam tasarımı rehberliğine nasıl evrilebilir?

Veri toplama ve analizi

Çalışmanın soruları doğrultusunda Almanya, Avusturya ve İsviçre’deki yaşlılık danışmanlığı modelleri ile Türkiye’deki uygulamalar kuramsal ve mevzuat düzeyinde karşılaştırılacağı için veri toplama sürecinde DACH ülkelerinin federal ve yerel yaşlılık raporları, sosyal hizmet ve bakım mevzuatı, uygulama protokolleri ve uzman kuruluş raporları incelenmiştir. Bu bağlamda incelenen yasal belgeler:

- Almanya’da Sosyal Kanun Kitabı XI (SGB XI, 1994): Almanya’da yaşlı bakım ve danışmanlık hizmetlerinin temel hukuki çerçevesi, Alman Sosyal Güvenlik Yasası’nın bir bölümü olan Sozialgesetzbuch XI (SGB XI).
- Avusturya’da Federal Bakım Ödeneği Yasası: Yaşlı bakım ve destek hizmetlerinin temel yasal dayanaklarından (Bundespfllegegeldgesetz) biridir (Republik Österreich, 1993).
- İsviçre’de Yaşlılık ve Dul-Yetim Sigortası Hakkında Federal Kanun: Bundesgesetz über die Alters- und Hinterlassenenversicherung (AHVG), yaşlılık politikalarının hukuki temelini oluşturan federal sosyal sigorta sistemi ile kantonal yaşlı bakım düzenlemeleridir (Schweizerische Eidgenossenschaft, 2025).
- Türkiye’de 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu: Türkiye’de yaşlılık alanındaki sosyal hizmetlerin temel yasal dayanağıdır (Sosyal Hizmetler Kanunu. 1983).

Kuramsal açıdan ise dokümanlar literatür taramasına dayanmaktadır. Tarama Almanca yapılmıştır. Yıl sınırlaması yapılmamıştır. GoogleScholar veri tabanı üzerinden “geragogik, alterspolitik in Deutschland, alterspolitik in Österreich, alterspolitik in Schweiz” anahtar sözcükleriyle arama yapılmıştır.

Kısaca araştırmanın veri kaynaklarını oluşturan dokümanlar; Türkiye, Almanya, Avusturya ve İsviçre’deki geragogik yaşlılık danışmanlığına ilişkin akademik yayınlar, resmi kurum raporları ve sosyal politika mevzuatından oluşmaktadır.

Söz konusu ülkeler yaşlı nüfusun fazla olması, geragogik uygulamaların bulunması, yaşlı bakımında yaşam boyu öğrenme ilkelerinin esas alınması, yaşlı bakım alanında kurumsallaşma ve uzmanlaşmaya dair uzun geçmişlerinin olması, DACH bölgesinde yaşlılık danışmanlığı ve geragogik temelli sosyal hizmet uygulamalarının geragogik kuramsal dönüşümü kurumsal düzeyde de somutlaştırmış olmaları, bu doğrultuda geliştirilen mikro uygulama modellerinin olması, bireyin yaşam kalitesini koruyan ve varoluşsal bütünlüğü destekleyen profesyonel rehberlik protokollerine sahip olmaları (Bubolz-Lutz, 2007; Antz vd., 2009; Witt, 2017; Frick vd., 2018) dolayısıyla amaçlı örnekleme doğrultusunda seçilmişlerdir.

Veri toplama süreci, ilgili literatür ve kurumsal belgelerin sistematik olarak taranması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 2024–2025 yılları arasında erişime açık akademik veri kaynakları ve resmi kurum raporlarını temel almıştır. Elde edilen veriler, geragogik perspektif doğrultusunda analiz edilmiştir. Geragogik yaklaşım, yaşlılık sürecini yalnızca biyolojik bir olgu olarak değil, aynı

zamanda pedagojik ve varoluşsal bir gelişim alanı olarak ele aldığından (Bubolz-Lutz vd., 2010) çalışmanın model önerisine dair en uygun yaklaşımdır.

Araştırma süreci, sosyal hizmet ve gerontoloji alanına akademik ilgi duyan araştırmacı perspektifiyle yürütülmüştür. Toplanan dokümanlar betimsel ve karşılaştırmalı içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Temalar altında sunulan bulguların kategorileştirilmesi ve kodlanmasında çalışmanın soruları asıl yönlendirici olmuştur. Analiz sürecinde veriler manuel olarak sınıflandırılmış “Yaşlılık Algısında "Kayıp"tan "Yetkinlik"e paradigma değişimi” “Ülke Bazlı Kurumsal ve Yapısal Modeller” “Mesleki Müdahale Araçları ve Geragojik Metotlar” “Türkiye için geragojik dönüşüm ve bilgece yaşlanma modeli” olmak üzere 4 tema altında sunulmuştur.

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla veri analizinde veri üçgenleme tekniğinden yararlanılmıştır. Veri kaynaklı üçgenleme, çalışmanın güvenilirliğini sağlamak için çeşitli veri kaynaklarının kullanılmasını (Başkale, 2016) içermektedir. Bu sebeple kaynak çeşitliliği sağlanmış, akademik yayınlar ile resmi politika dokümanları birlikte değerlendirilmiştir. Sadece kuramsal metinler veya kurumsal uygulamalarla sınırlı kalınmamış, her iki alandaki veriler kullanılmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırmanın güçlü yönü, geragojik danışmanlık modellerini uluslararası karşılaştırmalı perspektifle ele alması ve Türkiye sosyal hizmet sistemi için politika önerisi sunmasıdır. Ayrıca Anglo-Sakson literatür dışında az çalışılan bir alandan (Almanca konuşulan) Türkiye’deki literatüre katkı sağlaması çalışmanın güçlü yönlerindendir. Çalışmanın teorik nitelikte olması, saha verisi içermemesi bulguların genellenebilirliğini sınırlayabilir. Ayrıca araştırma, seçilen üç ülke modeliyle sınırlıdır.

BULGULAR

1.TEMA: Yaşlılık Algısında "Kayıp"tan "Yetkinlik"e paradigma değişimi:

Araştırma sorularından “DACH ülkelerinde yaşlılık danışmanlığı hangi düşünsel temeller üzerine inşa edilmiştir?” sorusu bu temanın oluşmasında etkili olmuştur. Temanın içeriği söz konusu soruya cevap arayan kodlardan oluşmaktadır. Yapılan literatür taraması ve kurumsal uygulamaların karşılaştırmalı analizi doğrultusunda geragojik yaklaşım odağında yaşlılığa ve yaşlılık dönemlerine dair bu ülkelerin yaklaşımlarını ortaya koyan kodlara ve içeriklere ulaşılmıştır.

• Defisit yaklaşımın reddi ve yaşlılığın gelişim evresi olarak görülmesi

Genellikle eksiklik ve kayıp olarak görülen yaşlılık, gerogojik yaklaşımın esas alındığı bu ülkelerde bir potansiyel dönemi olarak görülmektedir. Buna göre geragojik temelli Alman yaklaşımında geragojik temelli sosyal hizmet, yaşlanmayı bir “kayıp süreci” değil, bir “öğrenme ve gelişim evresi”dir (Haring ve Bacher, 2014). Avusturya’da geragoji, yaşlılığı gerileme değil, yeni yetkinliklerin kazanıldığı bir gelişim evresi olarak konumlandırmaktadır. Yaşam boyu öğrenme ve otodidaktizm ön plandadır. UMIT Tirol Üniversitesi bünyesinde Gerontoloji ve Hemşirelik Bilimi programlarında sunulan geragojik dersler, yaşlı bireyin potansiyelini toplumsal faydaya dönüştürmeyi amaçlamaktadır (UMIT Tirol, 2025). İsviçre’de Gerogojik Model, kanton sistemi ve yerinden yönetim ilkesi üzerine kuruludur. “Lebensgestaltung” (yaşamı biçimlendirme) kavramı, yaşlılığı pasif bir evre değil, aktif bir tasarım süreci olarak konumlandırmaktadır (Jacobshagen, 2020).

- **Yetkinlik ve öz-yeterlilik**

Alman geragojik danışmanlık modelinin başlıca bileşenleri içinde *Yetkinlik Temelli Vaka Yönetimi* mevcuttur, danışmanlık, bilişsel ve sosyal yetkinliğin korunmasına odaklanılır. Eğitimsel danışmanlık aracılığıyla yaşlının “kendi hayatının uzmanı” olarak kalması hedeflenir (Haring ve Bacher, 2014). İsviçre’de geragojik yaklaşım, bireyin yaşamı üzerindeki kontrolünü (Self-Governance) merkeze alan bir perspektiftir (Frick vd., 2018). Geragojik uygulamalarda öz-yeterlilik (Selbstwirksamkeit), yaşlı bireylerin günlük yaşam aktivitelerine bağımsız katılımını destekleyen temel psikososyal unsurlardan biridir. Özellikle Avusturya’daki yaşlı eğitimi ve bakım programlarında bireyin kendi becerilerine güven duyması, aktif yaşlanmanın önemli bir boyutudur. Egger’e (2020) göre öz-yeterlilik, bireyin “zor durumlarda bile kendi eylemlerini başarılı biçimde gerçekleştirebileceğine dair inancı” olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım, geragojik uygulamalarda yaşlı bireylerin karar alma süreçlerine katılımını ve sosyal yaşama aktif entegrasyonunu güçlendirmektedir. Avusturya’da yaşlı bakımına yönelik eğitim programları, geragojik uygulamalarda yetkinlik gelişimini destekleyen önemli örnekler sunmaktadır. Bakım veren aile bireylerine yönelik eğitim programlarında, bilgi ve beceri kazandırmanın öz-yeterlilik düzeyini artırdığı görülmektedir. Löffler ve arkadaşlarının gerçekleştirdiği araştırmada, sekiz aylık eğitim programına katılan bireylerin öz-yeterlilik düzeylerinde anlamlı artış tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları, geragojik eğitimin yalnızca bilgi aktarımıyla sınırlı olmadığını; aynı zamanda bireyin kendine güvenini, problem çözme kapasitesini ve yaşam kalitesini desteklediğini göstermektedir (Löffler vd., 2023). Geragojik yaklaşımda yetkinlik kavramı, yaşlı bireylerin öğrenme süreçlerine aktif katılımını ve yaşam boyu öğrenme becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle dijitalleşme sürecinde yaşlı bireylerin teknoloji kullanımına uyum sağlaması, geragojik uygulamaların yeni çalışma alanlarından biri hâline gelmiştir. Müller-Amthor’a göre geragoji, bireylerin “kendilik ve teknik yeterliliklerini geliştiren” eğitimsel süreçleri kapsamakta ve yaşlı bireylerin toplumsal katılımını artırmaktadır. Bu bağlamda Avusturya’daki yaşlı eğitim programları, bireylerin bağımsız yaşam becerilerini güçlendirmeye yönelik önemli modeller arasındadır (Müller-Amthor, 2024).

- **Bilgelik ve deneyim sermayesi-aktarımı**

Avusturya’da “Kuşaklararası Öğrenme Merkezleri” aracılığıyla yaşlının deneyimsel sermayesi görünür kılınmakta; sosyal hizmet uzmanı bu aktarım sürecini yapılandırmaktadır. Kuşaklararası öğrenme, farklı nesillerin birbirinden, birlikte ve birbirleri hakkında öğrenmesi biçiminde gerçekleşmektedir (Antz vd., 2009). Geragojik yaklaşımda bilgelik, yaşlı bireylerin yaşam boyunca edindikleri deneyimlerin toplumsal aktarımıyla ilişkilendirilmektedir. Baltes’e (1993) göre bilgelik, yalnızca bilgi birikimi değil; yaşam deneyimlerinin değerlendirilmesi ve bu deneyimlerin sonraki kuşaklara aktarılabilme kapasitesidir. Yaşlı bireyler, deneyim sermayesi taşıyıcıları olarak görülmektedir. Geragojik uygulamalar, kuşaklararası öğrenme süreçleri aracılığıyla bu deneyimlerin sosyal yaşama aktarılmasını desteklemektedir.

- **Yaşam boyu öğrenme**

Almanya’da geragoji kavramı iki temel düzlemde ele alınmaktadır. Birincisi *Yaşlılık Eğitimi* (Geragogik/Altenbildung), pedagojinin yaşlılık dönemine uyarlanmış kuramsal karşılığıdır ve geragoji, bireyin zihinsel öz-disiplin (Geistige Selbstzucht) yoluyla içsel gelişimini sürdürmesidir. İkincisi *Sosyal Geragoji* (Sozialgeragogik), yaşlı bireyin toplumsal katılımını, sosyal hizmet desteğini ve eğitimsel güçlenmesini bütünleştiren disiplinlerarası bir alandır. Amaç, bireyin öz-yeterliliğini (Self-Reliance) sosyal yaşam içinde sürdürebilmesidir. Genel çerçevede (Sosyal) geragoji; gerontoloji ile pedagojinin kesişiminde konumlanan, yaşlı bireyin toplumsal katılımını ve yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen bir bilim alanıdır. Bu yaklaşımda “yetkinlik” (Kompetenz) kavramı merkezi önemdedir. Amaç yalnızca yeni bilgi kazandırmak değil; yaşlının deneyimsel

birikimini dijitalleşme gibi çağdaş dönüşümlerle bütünleştirmesini sağlamaktır. Nitekim yaşam boyu öğrenme bağlamında dijital dönüşüm süreçlerinin yaşlı bireyler üzerindeki etkileri analiz edilmekte ve bu doğrultuda yaşlı dostu eğitim programları geliştirilmektedir (BMFSFJ, 2020, s. 49).

- ***Varoluşsal anlam üretimi***

Geragojik yaklaşım içsel anlam arayışı, manevi derinleşme, yaşamın bütüncül değerlendirilmesi, öz-aşkınlık (Tornstam, 2005) gibi varoluşsal boyutları içerip kayıplar sonrası (rol, eş, iş, sağlık, fiziksel) bireyin anlam dünyasını yeniden inşasına aracı olur (Haring ve Bacher, 2014). Geragojik yaklaşımda varoluşsal anlam üretimi, yaşlı bireyin yaşam deneyimlerini anlamlandırması ve yaşamına “içsel onay” geliştirmesiyle ilişkilendirilmektedir. Varoluşsal Pedagoji yaklaşımına göre bireyin yaşamı anlamlı görmesi, psikososyal iyilik hâlinin temel unsurudur. Bu bağlamda geragojik çalışmalar, yalnızca bilgi aktarımını değil, bireyin kendi yaşam öyküsüyle yeniden bağ kurmasını da hedeflemektedir. Varoluşsal Pedagoji anlayışında “anlamlı şekilde hareket edebilme” kavramı, bireyin yaşamındaki anlam ilişkilerini fark ederek bilinçli bir yaşam geliştirmesini ifade etmektedir (Bubolz-Lutz ve Engler, 2022). Geragoji literatüründe anlam üretimi, yaşam boyu öğrenme ve kişisel gelişim süreçlerinin önemli bir boyutudur. Eğitim süreçleri yaşlı bireylerin yalnızca bilişsel gelişimini değil, bireysel anlam duygusunu da desteklemektedir. Özellikle biyografi çalışmaları, grup etkileşimleri ve kültürel faaliyetler, yaşlı bireylerin yaşam deneyimlerini yeniden değerlendirmelerine ve varoluşsal anlam oluşturmalarını desteklemektedir (Waibel, 2017).

Bu temada görüldüğü üzere DACH ülkeleri (Almanya, Avusturya, İsviçre), yaşlılığı bir kayıp olarak görmemekte, yeni yetkinlikleri kazanıldığı bir yaşam evresi olarak görmektedir. Bu bağlamda eğitimini salt boş zaman etkinliği olarak değil sosyal devlet ilkesinin bir gereği ve disiplinlerarası bir bilim alanı olarak yapılandırmışlardır. Bu ülkelerde geragojik yaklaşım, yaşlı bireyin toplumsal katılımını, özerkliğini ve yaşam kalitesini güçlendiren temel bir araç olarak kabul edilmektedir.

2. TEMA: Ülke Bazlı Kurumsal ve Yapısal Modeller

Araştırma sorularından “Bu ülkelerde kurumsal ve yapısal modeller nelerdir?” sorusu bu temanın oluşmasında etkili olmuştur. Temanın içeriği ve kodlar, bu soruya doğrudan ve dolaylı cevap sunmaktadır.

Doküman analizinden elde edilen bulgular, DACH ülkelerinde geragojik danışmanlığın ortak bir yaşlılık paradigması paylaşmasına rağmen kurumsal örgütlenme, hizmet sunum modeli, finansman yapısı ve profesyonel işleyiş bakımından farklılaştığını göstermektedir. İncelenen belgelerde Almanya’nın sistemik ve vaka yönetimi odaklı modeli, Avusturya’nın topluluk temelli entegrasyon yaklaşımı ve İsviçre’nin bireysel özerklik eksenli yerinden yönetim modeli öne çıkmaktadır.

- ***Almanya: Kurumsallaşmış ve Sistemik Geragojik Yaklaşım***

Almanya’da yaşlılık danışmanlığı (Seniorenberatung), belediyelerle kiliseye bağlı sosyal yardım kuruluşlarınca (örneğin Caritas ve Diakonie) yürütülmektedir. Temel odak, sosyal hukuk danışmanlığı ile psiko-sosyal desteğin bütünleştirilmesidir. Hizmetler ağırlıklı olarak Bakım Destek Merkezleri aracılığıyla sunulmakta; yalnızca fiziksel bakım değil, bireyin ev ortamında bağımsız yaşamını sürdürebilmesine yönelik çevresel ve bilişsel düzenlemeler de sürece dâhildir. Bu yapı içinde “Vaka Yönetimi” (Case Management), yaşlının karmaşık sosyal sistem içinde yönünü kaybetmesini önleyen profesyonel bir rehberlik mekanizmasıdır (Haring ve Bacher, 2014). Almanya’da geragojik danışmanlık, Sosyal Kanun Kitabı’nın XI. kitabı (SGB XI) kapsamında düzenlenmektedir. Özellikle 7. maddede tanımlanan bakım danışmanlığı (Pflegeberatung) hakkı, yaşam kalitesini artırıcı rehberliğini içermektedir (Bundesministerium der Justiz, 2025).

• **Avusturya: Katılımcı ve Toplumsal Entegrasyon Temelli Geragojik Yaklaşım**

Avusturya yaklaşımında geragoji, kuşaklararası etkileşim ve toplumsal içerme eksenindedir. Yaşlılık eğitimi, mahalle düzeyindeki sosyal ağlar içinde gerçekleşen bir yaşam pratiği olarak görülür. “Kuşaklararası Öğrenme Merkezleri”yle yaşlının deneyimsel sermayesi görünür kılınıp farklı nesillerin birbirinden öğrenmesi sağlanmaktadır (Antz vd., 2009, ss. 37–40). Geragoların çalışma alanları; emekliliğe hazırlık, medya ve iletişim teknolojileri, biyografik çalışma, maneviyat, yaratıcı yaşam tasarımı, sağlığı geliştirme, hasta yakınlarına danışmanlık ve konut meseleleri gibi geniş bir yelpazededir (Mitterlechner, 2011).

Avusturya’da sistem, eyalet temelli farklılık göstermektedir. Community Nursing modeli ve önleyici ev ziyaretleri, sosyal izolasyonu önlemeyi ve anlam inşasını desteklemeyi amaçlayan proaktif müdahalelerdir (Schulc vd., 2016). Eyalet yasaları çerçevesinde sunulan mobil hizmetler, kurumsal bakım yerine ev ortamında “hayatla başa çıkma” (Lebensbewältigung) modelini güçlendirmektedir. Eğitim, bireyin kriz ve değişim süreçlerinde öz-yeterliliğini korumasını sağlayan güçlendirici bir yardımdır (Gruber ve Lenz, 2023).

• **İsviçre: Varoluşsal ve Bireysel Özerklik Odaklı Geragojik Yaklaşım**

İsviçre’de geragoji, bireyin yaşamı üzerindeki kontrolünü (Self-Governance) merkeze alan varoluşsal bir perspektifle tanımlanmaktadır. “Kendi kaderini tayin” (Selbstbestimmung) ilkesi, modelin temeli olup geragoji, bir eğitimden ziyade “yaşam tasarımı rehberliği” olarak kabul edilmektedir. Gelecek planlaması danışmanlığı, bireyin tıbbi ve felsefi-etik tercihlerini içeren bir yaşlanma tasarımı yapmasını sağlamaktadır. Nesiller arası dayanışma, sosyal değişim ve sosyal destek boyutlarıyla ele alınmakta; duygusal yakınlık ve karşılıklı rehberlik vurgulanmaktadır (Frick vd., 2018).

Model, kanton sistemi ve yerinden yönetim ilkesi üzerine kuruludur. “Lebensgestaltung” (yaşamı biçimlendirme) kavramı, yaşlılığı pasif bir evre değil, aktif bir tasarım süreci olarak konumlandırmaktadır (Jacobshagen, 2020). İsviçre Federal Anayasası’nın 112. maddesi (BV, 1999) ve 10. ile 13. maddeleri, yaşlılıkta kişisel özgürlük ve özel hayatın korunması bağlamında öz-determinasyon hakkını güvence altına almaktadır. Finansman modelinde kamu kaynaklarının yanı sıra özel vakıflar ve bireysel katkılar önemli yer tutmaktadır (Fabian vd., 2019).

• **DACH Ülkeleri Arasında Benzerlikler ve Farklılıklar**

DACH ülkelerinde geragojik danışmanlık, yaşlılık hizmetlerini statik bilgi aktarımından dinamik bir pedagojik rehberliğe dönüştürmektedir. Ortak özellikler şu şekilde özetlenebilir:

- **Defisit modelin reddi:** Yaşlılık potansiyel dönemi olarak kabul edilmektedir.
- **Kaynak odaklılık:** Bilgelik ve deneyim sermayesi merkezdedir.
- **Yaşam boyu öğrenme:** Eğitim form değiştirerek sürmektedir.
- **Biyografik süreklilik:** Geçmiş deneyimler bugünkü yaşamla bütünleştirilmektedir.
- **Kendi kendine yardım:** Uzman, kolaylaştırıcı rol üstlenmektedir.

Farklılıklar ise şu şekildedir:

Karşılaştırma Ekseni	Almanya	Avusturya	İsviçre
Kurumsal Vurgu	Sistemik Vaka Yönetimi: Profesyonel yönlendirme ve vaka takibi ön plandadır.	Toplumsal Ağlar: Mahalle ve toplum temelli sosyal entegrasyon merkezdedir.	Bireysel Özerklik: Kişisel yaşam tasarımı ve rehberlik vurgulanır.
Hedef Kitle Yaklaşımı	Aktif Emekli: Toplumsal katılımı ve üretkenliği devam ettirmek hedeflenir.	İzolasyon Riski Altındakiler: Yalnızlığı önleme ve sosyal ağlara dahil etme odaklıdır.	Özerk Birey: Kendi kaderini tayin etme gücü olan birey merkezdedir.
Finansman Yapısı	Sosyal Sigorta: Ağırlıklı olarak sigorta sistemleri üzerinden finanse edilir.	Eyalet Bütçeleri: Kamu fonları ve eyalet bütçeleri temel kaynaktır.	Karma Model: Kamu kaynakları, özel vakıflar ve bireysel katkıların birleşimidir.

Kaynak: Riedel ve Heimerl, 2020; Fabian vd., 2019 çalışmalarından sentezlenmiştir.

Kodlardan da görüldüğü üzere DACH ülkelerinde geragojik yaklaşım; Almanya’da yetkinlik yönetimi, Avusturya’da toplumsal katılım köprüsü, İsviçre’de ise özerklik tasarımı olarak kurumsallaşmıştır. Üç modelin ortak paydası, yaşlılığı kayıp yönetimi değil, bütünleşme ve anlam üretme süreci olarak ele almalarıdır. Bu bütüncül yaklaşım, sosyal hizmet uzmanının rolünü bakım organizatörlüğünden yaşam rehberliğine dönüştüren normatif bir çerçeve sunmaktadır.

3.TEMA: Mesleki Müdahale Araçları ve Geragojik Metotlar

Araştırma sorularından “Bu ülkelerde uygulanan modellerin mesleki bileşenleri nelerdir?” sorusu bu temanın oluşmasında etkili olmuştur. Bu bağlamda sosyal hizmet uzmanlarının sahada kullandığı somut araçları kategorize etmektedir.

- **Yetkinlik Temelli Vaka Yönetimi**

Danışmanlık, bilişsel ve sosyal yetkinliğin korunmasına odaklanır. Eğitimsel danışmanlık aracılığıyla yaşlının “kendi hayatının uzmanı” olarak kalmasını hedefleyen, sosyal hizmet uygulamalarında bireyin güçlü yönlerini merkeze alan çağdaş bir yöntemdir. Bu yaklaşımda birey; yalnızca yardım bekleyen bir kişi olarak değil, kendi yaşamına ilişkin karar verebilen, sorun çözme kapasitesine sahip ve desteklendiğinde potansiyelini geliştirebilen aktif bir birey olarak ele alınır. Vaka yöneticisi ise bireyin ihtiyaçlarını belirlemenin yanında aile, çevre, kurumlar ve sosyal destek sistemleri arasında koordinasyon sağlayarak kişinin toplumsal yaşama katılımını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle yaşlılık, engellilik, kronik hastalık ve sosyal dışlanma gibi alanlarda yetkinlik temelli vaka yönetimi, bireyin bağımsızlığını koruması ve yaşam kalitesinin artırılması açısından önemli bir uygulama modelidir. Ayrıca bireyin yalnızca sorunlarını çözmeye odaklanmaz; aynı zamanda kişinin sahip olduğu sosyal, psikolojik ve bireysel kaynakları ortaya çıkararak bu kaynakların güçlendirilmesini hedefler. Böylece bireyin kendi yaşamı üzerinde daha fazla kontrol sahibi olması desteklenir (Wendt, 2010). Bu vaka yönetiminde temel anlayış, hizmet alan kişiyi pasif bir yardım alıcısı olarak görmek yerine karar süreçlerine katılan, kendi yaşam planını oluşturabilen aktif bir özne olarak değerlendirmektir (Neuffer, 2009).

- ***Biyografik Çalışma (Biografiearbeit)***

Yaşının geçmiş deneyimleri, mevcut yaşam bütünlüğü içinde yeniden anlamlandırılır. Krizler ve kayıplar, bilgelik üretiminin potansiyel kaynakları olarak ele alınır. Yaşanan olumsuz deneyimler yalnızca bir yetersizlik ya da kayıp durumu olarak değil, bireyin başa çıkma kapasitesini artıran birer “bilgelik potansiyeli” olarak yeniden kodlanmaktadır. Böylece bireyin yaşam hikâyesindeki süreklilik korunurken öz-değer duygusu da güçlenmektedir. Süreç, teknik bir bilgi aktarımından ziyade bireyin kendi varoluşuna (Leben und Wirken) ilişkin daha derin bir farkındalık geliştirmesine dayanmaktadır (Stucki, 1946). Biyografik çalışma yöntemi, bireyin geçmiş yaşam deneyimlerini yeniden hatırlaması, değerlendirmesi ve anlamlandırması yoluyla kişisel kimlik duygusunun güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle yaşlı bireylerde yaşam öyküsünün paylaşılması psikososyal destek açısından önemlidir (Gudjons vd., 2008). Bunun yanında yaşam öyküsü üzerine yapılan çalışmalar, bireyin geçmişte yaşadığı deneyimlerle bugün arasında bağ kurmasına yardımcı olmakta; böylece kişinin yaşamında süreklilik, bütünlük ve aidiyet hissi gelişmektedir (Ruhe, 2014).

- ***Gerotranscendence Yaklaşımı***

Önerilen “Bilgece Yaşlanma” modelinin özgün bir modülü olan varoluşsal check-up, Tornstam’ın Gerotranscendence kuramına dayanmaktadır. Bu araçla bireyin statü, fiziksel güç ve toplumsal onay gibi dışsal değerlerden ziyade içsel huzura ve manevi olgunluğa ne düzeyde eriştiği analiz edilmektedir. Böylece müdahale süreci, yaşlı bireyin yaşamının son evresini “pasif bir bekleyiş” yerine, deneyimsel birikimin bilgelik sermayesine dönüştüğü aktif bir “olgunlaşma projesi” olarak yapılandırmaktadır. Yaşamın bütüncül biçimde değerlendirilmesiyle bireyin dışsal ölçütlerden uzaklaşıp içsel huzura yönelmesi desteklenmektedir. Bu süreç kuşaklararası köprü kurma (generativity) kavramıyla ilişkilendirilmektedir. Bu doğrultuda Gerotranscendence yaklaşımına göre yaşlanmayı yalnızca fiziksel kayıplarla açıklayan geleneksel anlayışın ötesine geçmekte; yaşlılık dönemini bireyin yaşamı daha derin, anlamlı ve bütüncül biçimde değerlendirdiği bir gelişim sürecidir (Kruse, 2017). Böylece yaşlı bireylerin düşünsel ve manevi yönelimlerinde değişimler ortaya çıkabilmekte; bireyler yaşam deneyimlerini yeniden anlamlandırmaya yönelebilmektedir. Bu bağlamda ileri yaşlarda bireylerin sosyal ilişkiler konusunda daha seçici davranmaları, içsel huzura yönelmeleri ve yaşamın anlamı üzerine daha fazla düşünmeleri olumlu yaşlanmanın doğal göstergelerindendir (Lehr, 2007).

- ***Yaşam Danışmanlığı/Yaşam tasarımı (Lebensberatung)***

Yaşam danışmanlığı ve yaşam tasarımı yaklaşımı, yaşlı bireyin yaşamındaki geçiş dönemlerini yeniden anlamlandırmasını destekleyen bütüncül bir modeldir. Özellikle emeklilik sonrası rol kaybı, eş kaybı veya bedensel sınırlılıklar gibi kırılmalı durumlarında bireyin anlam dünyasını yeniden yapılandırması desteklenmektedir. Bu yaklaşımda yaşlılık, bireyin yaşamını yeniden şekillendirebildiği aktif bir tasarım sürecidir (Jacobshagen, 2020). Yaşam danışmanlığı yaklaşımı, bireyin yaşamındaki geçiş dönemlerini anlamlandırmasına yardımcı olmakta; kişinin geleceğe yönelik hedefler geliştirmesini ve yaşamındaki değişimlerle daha sağlıklı başa çıkmasını desteklemektedir (Nestmann vd., 2007). Ayrıca bireyin kendi yaşam öyküsünü aktif biçimde yeniden yapılandırmasını esas almakta; kişinin deneyimlerinden hareketle geleceğe dair anlamlı ve sürdürülebilir yaşam planları oluşturmaya katkı sunmaktadır (Siegrist, 2005).

- ***Önleyici Ev Ziyaretleri (Präventive Hausbesuche)***

Önleyici ev ziyaretleri, henüz bakım ihtiyacı doğmamış bireylere yönelik proaktif müdahalelerdir. Almanya’da özellikle Hamburg ve Hessen gibi eyaletlerde geliştirilen potansiyel odaklı uygulamalar, yaşlı bireylerin bağımsız yaşam becerilerini korumayı hedeflemektedir (Meinck vd.,

2004). Bu uygulamaların temel amaçları arasında sosyal izolasyonun önlenmesi, sağlık okuryazarlığının artırılması ve bireyin toplumsal yaşama aktif katılımının desteklenmesi bulunmaktadır. Bu kapsamda yaşlı bireyler mahalle temelli eğitim merkezlerine (Seniorenakademie) yönlendirilmektedir. Ancak eğitim programlarının gönüllülük esasına dayanması nedeniyle erişim bariyerlerinin azaltılması kritiktir (Haring ve Bacher, 2014). Bu uygulamalar, yaşlı bireylerin günlük yaşam becerilerini korumayı, sağlık ve sosyal riskleri erken dönemde belirlemeyi ve bireyin mümkün olduğunca uzun süre kendi yaşam çevresinde bağımsız kalmasını amaçlamaktadır (Oswald ve Wahl, 2016). Ayrıca ev ortamında gerçekleştirilen düzenli ziyaretler sayesinde yaşlı bireylerin bakım, sağlık ve sosyal destek ihtiyaçları daha erken fark edilmekte; bu durum hem yaşam kalitesini artırmakta hem de kurumsal bakım ihtiyacını azaltmaktadır (Höpflinger, 2020).

- **Sosyal Reçeteleme (Social Prescribing)**

Sosyal reçeteleme, tıbbi reçetelerin ötesinde yaşlı bireyin sosyal izolasyondan korunması amacıyla yerel ağlara, gönüllü faaliyetlere veya sanat terapi gruplarına yönlendirilmesini içeren bir “sosyal ağ katılımı” aracıdır. Avusturya’nın “Community Nursing” modeli, sosyal hizmet uzmanıyla hemşirenin koordinasyon içinde çalıştığı ve yaşlı bireyi sosyal ağlara entegre eden bütüncül bir yapıdadır (Schulc vd., 2016). Bu modelde uzman yalnızca hizmet sunan kişi değil; aynı zamanda yaşlı bireyi mahalle düzeyindeki öğrenme alanlarına, kuşaklararası etkileşim ortamlarına ve geragojik merkezlere yönlendiren bir sosyal bağlantı kurucusudur. Bu doğrultuda sosyal reçeteleme uygulamaları, bireyleri yalnızca sağlık hizmetleriyle değil; sosyal etkinlikler, gönüllülük çalışmaları ve toplumsal destek ağlarıyla da buluşturarak psikososyal iyi oluşun güçlenmesini hedeflemektedir (Perrig-Chiello vd., 2010). Toplumsal katılımı artıran sosyal destek uygulamalarıysa özellikle yaşlı bireylerde yalnızlık, sosyal izolasyon ve dışlanma riskinin azaltılmasına katkı sağlamakta; bireyin yaşam doyumunu olumlu yönde etkilemektedir (Kickbusch, 2006).

4. TEMA: Türkiye için geragojik dönüşüm ve bilgece yaşlanma modeli

Bu temanın ortaya çıkmasında araştırmanın “Söz konusu yaklaşımlar Türk sosyal hizmet sistemi ve mevzuatı ile hangi düzeyde uyumlandırılabilir?” ve “Türkiye’de sosyal hizmet uzmanlarının rolü, bakım yöneticiliğinden yaşam tasarımı rehberliğine nasıl evrilebilir?” soruları belirleyici olmuştur. Bu temada öne çıkan başlıklar ise şu şekildedir:

- **Türkiye’de mevcut yaşlılık hizmetlerinin bakım odaklı yapısı**

Almanca konuşulan DACH ülkelerinde Geragoji; sosyal hukuk devleti ilkesi, yerel yönetim yapıları ve sivil toplum kuruluşları sacayağı üzerinde kurumsallaşmış; her ülke kendi kültürel ve idari yapısına uygun özgün modeller geliştirmiştir. Bu modellerde ortak olan husus, yaşlı bireyin pasif bir bakım alıcısı olarak değil, toplumsal hayatın aktif ve anlam üreten bir öznesi olarak konumlandırılmasıdır. Türkiye’de ise yaşlılık hizmetleri tarihsel olarak “bakım” ve “ekonomik destek” ekseninde şekillenmiş; 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu (1983) çerçevesinde daha çok korunma, barınma ve maddi destek mekanizmaları ön plana çıkmıştır. Bununla birlikte son yıllarda demografik dönüşüm, yaşam süresinin uzaması ve aile yapısındaki değişimler; yaşlılık dönemine ilişkin beklentileri çeşitlendirmiş, yalnızlık, anlam kaybı ve sosyal izolasyon gibi psiko-sosyal sorunları görünür kılmıştır.

Almanya’da uygulanan “Präventive Hausbesuche” (Önleyici Ev Ziyaretleri) modeli, henüz bakım ihtiyacı doğmamış, aktif ve potansiyel taşıyan yaşlı bireyleri kapsayarak riskleri erken aşamada azaltmayı hedeflemektedir (Meinck, 2004). Bu yaklaşım, yaşlılık dönemini kriz çıktıktan sonra müdahale edilen bir alan olmaktan çıkartıp planlanan ve yönetilen bir gelişim evresi yapmaktadır. Türkiye’de ise evde hizmetler büyük ölçüde 2828 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelikler çerçevesinde

yürütülen “Evde Bakım Yardımı” ile sınırlıdır. Uygulama ağırlıklı olarak maddi destek ve fiziksel bakım temellidir; müdahaleler çoğunlukla reaktif niteliktedir. Almanya’daki model, yaşlıya yaşlanma süreci hakkında rehberlik eden, bilişsel ve sosyal yetkinliklerini korumayı amaçlayan proaktif bir geragojik müdahaledir. Bu karşılaştırma, Türkiye’de sosyal hizmet danışmanlığına “önleyicilik” ve “yaşam planlaması” vizyonunun eklenmesi gerektiğini göstermektedir.

İsviçre’de “Standortbestimmung 60+” uygulaması, bireyin yaşamının ikinci yarısında kendi hedeflerini belirlemesini ve bilinçli tercihler yapmasını amaçlamaktadır (Pro Senectute, 2023). Bu yaklaşımda danışmanlık, yalnızca bilgilendirme değil; bireyin kendi yaşamı üzerinde tasarım gücü kazanmasını destekleyen varoluşsal bir süreçtir. Türkiye’deki “Yaşlı Gündüzlü Bakım ve Aktivite Merkezleri” ağırlıklı olarak sosyalleşme ve boş zaman değerlendirme işlevi görmektedir. Bu merkezler önemli olmakla birlikte çoğunlukla “meşguliyet” temelli faaliyetler sunmaktadır. İsviçre modelinde “anlam”, “özerklik” ve “yaşam tasarımı” vurgusu belirgindir (Jacobshagen, 2020; Fabian vd., 2019). Türkiye’de gündüzlü merkezlerin bireysel yaşam planı oluşturma, hedef belirleme ve varoluşsal danışmanlık modülleriyle zenginleştirilmesi, modelin niteliğini dönüştürebilecektir.

Bu doğrultuda Türkiye’de yaşlı odaklı uygulamalar *reaktif müdahale, maddi destek ve bakım ağırlığı, huzurevi merkezli yaklaşımla* görünür olmaktadır.

- ***DACH modellerinden uyarlanabilecek bileşenler***

Önerilen model, geragojik temele dayanan yaşlı bireyi hizmet alan konumundan çıkararak tecrübe aktaran, anlam üreten ve toplumsal hafızayı taşıyan bir özne haline getirmeyi hedeflemektedir. “Bilgece Yaşlanma Danışmanlığı”, dijital okuryazarlık, biyografik çalışma, manevi sosyal hizmet, kuşaklararası iletişim ve yaşam tasarımı rehberliğini bütünlendiren çok disiplinli bir sosyal hizmet müdahalesidir.

Bu sentez modelinin kurucu unsurları şu şekilde formüle edilebilir:

1. **Almanya’dan – Profesyonel Vaka Yönetimi ve Önleyicilik:** Yaşlının tüm ihtiyaçlarını tek elden takip eden, proaktif müdahaleyi esas alan ve bakım ihtiyacı oluşmadan rehberlik sunan bir danışmanlık sistemi (Haring ve Bacher, 2014).
2. **Avusturya’dan – Toplum Temelli Entegrasyon:** Önleyici ev ziyaretleri ve sosyal ağ yönlendirmeleri aracılığıyla yaşlının izolasyon riskini azaltan yerinde destek modeli (Schulc vd., 2016; Gruber ve Lenz, 2023).
3. **İsviçre’den–Özerklik ve Yaşam Tasarımı:** Yaşlıyı “kendi hayatını tasarlayan bilge özne” olarak konumlandıran varoluşsal rehberlik yaklaşımı (Frick vd., 2018; Jacobshagen, 2020).

- ***Bilgece Yaşlanma Danışmanlığı modelinin temel bileşenleri***

Mevcut huzurevi, yaşlı yaşam evi ve gündüzlü bakım merkezleri; yalnızca fiziksel bakımın sunulduğu mekânlar olmaktan çıkarılarak “Bilge Yaşlı Modeli” ile zenginleştirilmelidir. Bu modelde yaşlılar, genç kuşaklara deneyim aktaran, felsefi ve manevi tefekkür oturumları düzenleyen, toplumsal hafızayı canlı tutan aktörler olarak konumlandırılacaktır. Amaç, “aktif yaşlanma” söyleminin ötesine geçerek “bilge yaşlanma” paradigmasını yerleştirmektir. Bu bağlamda temel bileşenler şu şekilde başlıklandırılabilir:

1.Kriz Müdahalesinden Gelişimsel Rehberliğe: Danışmanlık hizmeti yalnızca hastalık, kayıp veya bakım ihtiyacı gibi kriz anlarında değil; yaşlılık dönemine hazırlık sürecinde sunulmalıdır. “Varoluşsal check-up” olarak adlandırılacak bir danışmanlık modülüyle bireyin yaşam

hedefleri, anlam kaynakları ve sosyal ilişkileri sistematik biçimde değerlendirilmeli; kişisel bir “Yaşam Planı” hazırlanmalıdır. Bu yaklaşım, reaktif müdahale yerine gelişimsel rehberliği esas alır.

2. Kuşaklararası Dayanışma ve Mentorluk: Almanya’daki “Mehrgenerationenhaus” uygulamalarına benzer biçimde Türk aile yapısındaki büyüklere saygı ve bilgelik kültürü kurumsal çerçeveye taşınmalıdır. Yaşlı bireyin hizmet alan değil deneyim paylaşan bir mentor olarak konumlandırılması sayesinde sosyal işlevselliğin korunması sağlanacaktır. Steiger’in (1937) Carl Hilty düşüncesini İsviçre toplumuna bırakılmış zihinsel ve ahlaki bir miras olarak nitelendirmesi, bilgelik aktarımının toplumsal süreklilik açısından önemini göstermektedir. Manevi geragojik danışmanlık, bu mirası kuşaklar arasında aktaran bir köprü işlevi görecektir.

3. Geragoji Temelli ASDEP Açılımı ve Sosyal Reçeteleme: Mevcut sistem sosyal yardım ve fiziksel bakım ağırlıklıdır (ASHB, 2025). Oysa yaşlılıkta yalnızlık ve anlam kaybına yönelik geragojik rehberlik mekanizması sınırlıdır. ASDEP’e “sosyal reçeteleme” yetkisinin eklenmesi; yaşlı bireyin mahalle temelli öğrenme alanlarına, gönüllülük faaliyetlerine ve kuşaklararası projelere yönlendirilmesini sağlayacaktır. Böylece sistem, “bakım nesnesi” yaklaşımından “değer üreten özne” yaklaşımına evrilecektir.

4. Özgün Bir Yaşlılık Didaktiği: Pedagojiden farklı olarak yaşlı bireylerin bilişsel ritmi, deneyim aktarma ihtiyacı ve otodidaktik kapasitesi dikkate alınarak özgün bir öğretim metodolojisi geliştirilmelidir. Bu sistem, performans odaklı değil, süreç ve paylaşım odaklı öğrenmeyi esas almalıdır. Dijital katılım yalnızca e-devlet kullanımıyla sınırlı kalmamalı; yaşlıların sosyal medya, dijital sanatlar ve çevrimiçi topluluklar aracılığıyla içerik üreten aktörler haline gelmesi hedeflenmelidir. Böylece teknoloji, nesiller arası karşılıklı öğrenmenin zemini olacaktır.

5. Manevi Sosyal Hizmetin Kuramsal Temeli: Manevi sosyal hizmet (Seyyar, 2015), Almanca literatürdeki “Sinnstiftung” ve geragoji kavramlarıyla birlikte ele alınmalıdır. Model, Lars Tornstam’ın Gerotranscendence kuramını Türk kültüründeki “hikmetli yaşlı” profiliyle sentezlemektedir. Carl Hilty’nin “Zihinsel Disiplin” yaklaşımı ile Tornstam’ın “Öz-Aşkınlık” hedefi birleştirilerek yaşlının içsel huzur ve manevi olgunluk düzeyine ulaşması desteklenmelidir. Bu süreç, teknik bir eğitim değil, bir “Leben und Wirken” meselesidir (Stucki, 1946).

6. Sosyal Hizmet Eğitiminde Paradigma Değişimi: Witt’in (2017) belirttiği gibi yaşlılık eğitimi tarihsel olarak eksiklik modeliyle bilgelik modeli arasında salınmıştır. Güncel DACH yaklaşımı, heterojen yaşlanma gerçeğini kabul eden bilgelik odaklı pedagojik modeldir. Türkiye’de sosyal hizmet lisans ve lisansüstü müfredatı; “Gerontolojik/Geragojik Sosyal Hizmet” derslerini zorunlu kılacak biçimde yeniden yapılandırılmalıdır. Bu kapsamda:

- Biyografik Danışmanlık Teknikleri,
- Proaktif Müdahale ve Sosyal Reçeteleme,
- Özerklik ve Yaşam Tasarımı Rehberliği (Life Design) alanlarında yetkinlik kazandırılmalıdır.

Sonuç olarak geragojik temellere dayanan “Bilgece Yaşlanma Danışmanlığı” modeli; Almanya’nın önleyiciliğini, Avusturya’nın sosyal entegrasyon gücünü ve İsviçre’nin özerklik vurgusunu Türk ailesinin dayanışmacı yapısıyla bütünleştiren bütüncül bir sistem tasarımıdır. Türkiye’de sosyal hizmet mevzuatına (özellikle 2828 sayılı Kanun ve yerel yönetimler düzenlemelerine) “Gerontolojik/Geragojik Danışmanlık ve Yaşam Rehberliği” modülünün eklenmesi; sosyal hizmet uzmanlarının “bakım planlayıcısı” rolünden “Sosyal Geragog” kimliğine evrilmesini sağlayacaktır. Bu dönüşüm, yaşlı bireyi pasif bir bakım nesnesi olmaktan çıkararak kendi ruhsal dünyasını

disipline edebilen ve toplumsal hafızaya katkı sunan “bilge özne” konumuna taşıyacaktır. Bileşenlerin kaynakları ise şu şekilde özetlenebilir:

Model Bileşeni	Kaynağı
Vaka yönetimi	Almanya
Yaşam danışmanlığı	İsviçre
Kuşaklararası öğrenme	Avusturya
Manevi destek	Türkiye bağlamı

- *Sosyal hizmet uzmanının dönüşen rolü*

Geragojik ilkelerle yeniden düzenlenen uygulamalara paralel sosyal hizmet uzmanının da rolü dönüşerek yeni anlayışa uyarlanmalıdır. Bu durumda bakım odaklı anlayışta bakımın organize edilmesi rollerde belirleyici iken geragojik yaklaşımla yaşam tasarım rehberine evrildiği görülmektedir. Aynı şekilde kriz müdahalecisi sorun yaşandıktan sonra devreye giren reaktif yaklaşımın bir rolü iken proaktif çizgideki gelişimsel rehber rolü öne çıkmaktadır. Rollerdeki dönüşüm aşağıdaki tabloda özetle şu şekildedir:

Mevcut Rol (Türkiye)	Önerilen Rol (DACH Sentezi)
Bakım Organizatörü	Yaşam Tasarım Rehberi
Kriz Müdahalecisi	Gelişimsel Rehber
Kaynak Tahsis Uzmanı	Sosyal Geragog
Pasif Hizmet Sağlayıcı	Sosyal Reçeteleme Yetkilisi

Kaynak: Mitterlechner, 2011; Schulc vd., 2016; Jacobshagen, 2020 çalışmalarından sentezlenmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmanın karşılaştırmalı analiz bulguları, DACH ülkelerinde yaşlılık hizmetlerinin paradigma düzeyinde bir dönüşüm yaşadığını göstermektedir. Elde edilen bulgular, Almanya, Avusturya ve İsviçre’de yaşlılık danışmanlığının sadece bakım organizasyonu olarak değil, bireyin yaşam bütünlüğünü korumayı hedefleyen gelişimsel ve varoluşsal bir sosyal hizmet pratiği olarak yapılandırıldığını ortaya koymaktadır (Bubolz-Lutz vd., 2010; Witt, 2017; Amann, 2020).

Almanya örneğinde geragojik temelli danışmanlık uygulamalarının “yetkinlik yönetimi” ekseninde kurumsallaştığı görülmektedir. Özellikle vaka yönetimi, biyografik danışmanlık ve önleyici ev ziyaretleri uygulamaları, yaşlı bireyin sosyal sistem içerisinde kaybolmasını engellemeyi amaçlayan proaktif müdahale stratejileri olarak öne çıkmaktadır (Wendt, 2010). Alman modelinde yaşlılık, kayıp yönetimi odaklı bir süreç olmaktan çıkarılarak yaşam boyu öğrenme ve sosyal katılım kapasitesinin korunması gereken bir gelişim evresine dönüştürülür.

Avusturya yaklaşımı, toplumsal entegrasyon ve kuşaklararası etkileşim temelli geragojik uygulamalara ağırlık vermektedir. Community Nursing ve mahalle temelli danışmanlık modelleri, yaşlı bireyin yalnızlık riskini azaltmayı ve sosyal ağ katılımını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Bu modelde danışmanlık, bireye yalnızca hizmet sunan bir mekanizma değil, aynı zamanda yaşlı bireyin deneyim sermayesini toplumsal faydaya dönüştüren pedagojik bir rehberlik süreci olarak yapılandırılmaktadır (Antz vd., 2009). Özellikle kuşaklararası öğrenme merkezleri, yaşlı bireyin mentorluk rolünü sürdürebilmesine olanak tanıyan önemli kurumsal araçlar olarak değerlendirilmektedir.

İsviçre geragojik sistemi ise bireysel özerklik ve varoluşsal yaşam tasarımı üzerine kuruludur. Standart danışmanlık uygulamaları yerine “yaşam biçimlendirme” (Lebensgestaltung) perspektifinin benimsenmesi, yaşlı bireyin hayatının son evresine kadar karar süreçlerine aktif katılımını desteklemektedir. Bireysel yaşam planı danışmanlığı, yaşlılık döneminde anlam arayışını güçlendiren pedagojik müdahaleler olarak dikkat çekmektedir. Bu model, yaşlılığı pasif bir bekleme süreci değil, aktif öz-yönetim kapasitesinin korunması gereken bir yaşam evresi olarak konumlandırmaktadır.

Karşılaştırmalı analiz sonuçları, DACH bölgesinde yaşlılık politikalarının ortak olarak defisit modelini reddettiğini göstermektedir. Yaşlı bireylerin yalnızca fiziksel ihtiyaçları üzerinden tanımlanması yerine, deneyimsel bilgelik, sosyal katılım ve psikososyal gelişim potansiyeli temel referans alınmaktadır. Bu yaklaşım, gerontolojik literatürde tartışılan aktif ve başarılı yaşlanma paradigmatlarıyla uyumludur. Tornstam’ın gerotranscendence kuramı bu bağlamda önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır. Özellikle yaşlı bireyin ego merkezli kaygılardan uzaklaşarak kozmik ve manevi bütünleşme düzeyine yönelmesi, geragojik danışmanlık süreçlerinin psikososyal hedeflerindedir.

Türkiye bağlamında yapılan değerlendirme, mevcut yaşlılık hizmetlerinin daha çok bakım ve destek organizasyonu ekseninde yapıldığını göstermektedir. Sosyal hizmet uygulamalarında yaşlı bireyin gelişimsel potansiyelini merkeze alan danışmanlık modellerinin sınırlı olması, geragojik temelli paradigma dönüşümünü gerekli kılmaktadır. Bu çalışma kapsamında önerilen “Bilgece Yaşlanma Danışmanlığı” modeli, yaşlı bireyin pasif hizmet alıcısı konumundan çıkarılarak deneyim üreten ve yaşamını tasarlayan aktif bir özne olarak konumlandırılmasını hedeflemektedir.

Model önerisi, sosyal hizmet uzmanının rolünü de yeniden tanımlamaktadır. Buna göre sosyal hizmet uzmanı yalnızca bakım planlayıcı değil, biyografik danışmanlık yapan, proaktif müdahale stratejileri geliştiren ve yaşlı bireyin varoluşsal anlam arayışını destekleyen pedagojik bir rehber olarak konumlandırılmalıdır. Bu dönüşüm, sosyal hizmet mesleğinin “yardım disiplini” olmanın ötesine geçerek insan gelişimi temelli bir profesyonel alan olarak yeniden yapılandırılmasına katkı sağlayabilir.

Geragojik temelli danışmanlık modellerinin Türkiye sosyal hizmet sistemine entegrasyonu, yaşlı refahının sürdürülebilirliği açısından stratejik önem taşımaktadır. Yaşlılık hizmetlerinin sadece bakım ihtiyacını karşılayan reaktif bir yapıdan, yaşam kalitesini ve anlam bütünlüğünü destekleyen gelişimsel bir yapıya evrilmesi, demografik dönüşüm sürecinde sosyal politika planlaması açısından kritik bir gerekliliktir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada Almanca konuşulan DACH ülkelerinde kurumsallaşmış geragojik temelli yaşlılık danışmanlığı modellerinin, Türkiye’deki sosyal hizmet sistemine sağlayabileceği kuramsal ve yapısal katkıları karşılaştırmalı bir perspektifle incelenmiştir. Bulgular, Türkiye’de yaşlılık hizmetlerinin büyük ölçüde bakım, korunma ve maddi destek ekseninde yapıldığını; buna karşılık DACH ülkelerinde geliştirilen modellerin proaktif müdahale, özerklik, sürekli gelişim ve yaşam boyu öğrenme ilkeleri doğrultusunda şekillendiğini ortaya koymaktadır. Bu farklılık, uygulama düzeyinde ve yaşlılık algısının felsefi ve pedagojik temellerinde belirgin bir paradigma ayrışmasına işaret etmektedir.

DACH yaklaşımında yaşlılık, biyolojik gerilemenin yönetildiği edilgen bir dönem olarak değil; bireyin yaşam deneyimini anlamlandırdığı, içsel bütünlüğe ulaştığı ve toplumsal hafızaya katkı sunduğu bir olgunlaşma evresi olarak ele alınmaktadır. Türkiye’de ise hizmet sunumunun ağırlıklı olarak kriz, yoksulluk ve bakım ihtiyeti sonrası müdahaleye dayanması, sistemin reaktif bir karakter taşımasına neden olmaktadır. Bu çalışma, söz konusu yapısal farkın dönüştürülebilir olduğunu ve

sosyal hizmet disiplininin kuramsal çerçevesi genişletildiğinde yaşlılık hizmetlerinin de gelişimsel bir perspektife evrilebileceğini savunmaktadır.

1. Kuramsal ve Uygulamalı Sentez

Araştırma bulguları, yaşlılık döneminin yalnızca fizyolojik kayıplarla tanımlanamayacağını; aksine bireyin yaşam boyu biriktirdiği deneyimi “hikmet sermayesine” dönüştürdüğü özgün bir gelişim evresi olduğunu göstermektedir. Almanya’nın önleyici vaka yönetimi ve erken müdahale sistemi, Avusturya’nın toplum temelli sosyal rehberlik yaklaşımı ve İsviçre’nin özerklik odaklı yaşam tasarımı modeli; Türkiye’de henüz kurumsallaşmamış olan “Bilgece Yaşlanma Danışmanlığı” için güçlü referans çerçeveleri sunmaktadır.

Bu sentez, sosyal hizmetin yalnızca sorun çözücü değil; potansiyel açığa çıkarıcı bir disiplin olduğu anlayışına dayanmaktadır. Geragojik perspektif, yaşlı bireyin içsel gelişim kapasitesini merkeze almakta; öz-aşkınlık, anlam üretimi ve varoluşsal bütünlük kavramlarını sosyal hizmet pratiğinin parçası haline getirmektedir. Böylece yaşlılık, toplumsal yük söyleminden arındırılarak bilgelik, deneyim ve kuşaklararası aktarım ekseninde yeniden konumlandırılmaktadır.

2. Türk Sosyal Hizmet Sistemi İçin Yapısal Dönüşüm Önerileri

Makalenin temel tezi doğrultusunda Türkiye’de yaşlılık hizmetlerinin gelişimsel bir çerçeveye taşınabilmesi için aşağıdaki yapısal adımların atılması gerekmektedir:

Mevzuat Düzeyinde Yeniden Tanımlama: 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu’nda yaşlılık hizmetleri yalnızca bakım ve barınma ekseninde değil; “Gerontolojik Danışmanlık ve Yaşam Rehberliği” başlığıyla gelişimsel ve önleyici bir modül olarak tanımlanmalıdır. Bu düzenleme, sosyal hizmet uzmanının rolünü bakım planlayıcılığından yaşam rehberliğine dönüştürecek hukuki zemini oluşturacaktır.

ASDEP’in Geragojik Güçlendirilmesi: Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) personelinin geragojik danışmanlık, biyografik çalışma ve sosyal reçeteleme konularında eğitilmesi; yaşlı bireyin yalnızca ihtiyaçlarının tespit edilmesini değil, toplumsal katılımının sistematik biçimde desteklenmesini sağlayacaktır. Bu dönüşüm, sosyal yardım temelli yaklaşımı tamamlayan bir gelişim modeli ortaya koyacaktır.

Gündüzlü Merkezlerin İşlevsel Dönüşümü: Yaşlı Gündüzlü Bakım Merkezleri, zaman geçirme ve sosyalleşme mekânlarının ötesine taşınarak; bireysel yaşam planlarının oluşturulduğu, bilişsel kapasitenin korunduğu ve kuşaklararası mentorluk faaliyetlerinin yürütüldüğü “Gelişim ve Olgunlaşma Akademileri”ne dönüştürülmelidir. Böylece merkezler, pasif hizmet alan değil aktif değer üreten özne anlayışını kurumsallaştıracaktır.

3. Akademik ve Mesleki Paradigma Değişimi

Araştırmanın en önemli çıktılarından biri, sosyal hizmet eğitiminde geragojik yetkinliğin zorunlu bir bileşen haline getirilmesi gerekliliğidir. Üniversitelerin sosyal hizmet müfredatında “Gerontolojik/Geragojik Sosyal Hizmet”, “Biyografik Danışmanlık”, “Yaşam Tasarımı Rehberliği” ve “Sosyal Reçeteleme” gibi derslerin kurumsallaştırılması; uzmanların yaşlı müracaatçıyla çalışırken yalnızca sorun odaklı değil, potansiyel odaklı bir perspektif benimsemesini sağlayacaktır.

Bu paradigma değişimi gerçekleştiğinde yaşlılık, bir gerileme veya toplumsal yük dönemi olarak değil; bireyin içsel derinliğe ulaştığı, tecrübenin rafine edildiği ve toplumsal bilgelik üretiminin yoğunlaştığı bir evre olarak değerlendirilecektir. Sosyal hizmet uzmanı yalnızca yardım eden profesyonel değil; gelişimsel rehberlik sunan bir “Sosyal Geragog” kimliğine kavuşacaktır.

4. Genel Değerlendirme ve Gelecek Perspektifi

Bu çalışma, Türkiye’de yaşlı refahının artırılmasının yalnızca hizmet kapasitesini genişletmekle değil; yaşlılık algısını dönüştürmekle mümkün olacağını göstermektedir. “Bilgece Yaşlanma Danışmanlığı” modeli, bakım odaklı sistem ile gelişimsel geragojik yaklaşım arasında köprü kuran bütüncül bir çerçeve sunmaktadır. Bu modelin hayata geçirilmesi, sosyal hizmet disiplininin yardım temelli konumundan insan gelişimi temelli konumuna evrilmesini sağlayacaktır.

Gelecekte yapılacak ampirik saha araştırmalarıyla modelin pilot uygulamalar üzerinden test edilmesi; farklı sosyo-kültürel bölgelerde uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi ve yaşlı bireylerin öznel iyi oluş düzeyleri üzerindeki etkisinin ölçülmesi önerilmektedir. Böylece Türkiye’de “Eğitilmiş ve Bilgece Yaşlanma” ideali, kuramsal bir öneri olmaktan çıkarak ölçülebilir ve sürdürülebilir bir sosyal politika vizyonuna dönüşebilecektir.

Nihayetinde yaşlılık, korunması gereken bir kırılganlık alanı olmanın ötesinde; toplumun bilgelik üretme kapasitesini temsil eden stratejik bir kaynaktır. Sosyal hizmet disiplininin görevi, bu kaynağı görünür kılmak ve kurumsal olarak desteklemektir. Bu dönüşüm gerçekleştiğinde yaşlı birey, yalnızca hizmet alan değil yaşamın son evresini bilinçli biçimde tasarlayan, deneyimini paylaşan ve toplumsal sürekliliğe katkı sunan bilge bir özne haline gelecektir.

ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN ETİK BİLGİLER

Bu çalışma, etik kurul onayı gerektirmeyen bir çalışmadır.

ÇATIŞMA BEYANI

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

EXTENDED ABSTRACT

This study aims to analyze geragogical elderly counseling models institutionalized in German-speaking DACH countries and to develop a theoretical synthesis model titled “Wise Aging Counseling” that can be adapted to the Turkish social service system. In the context of rapid demographic transformation, increasing life expectancy, and changing family structures, elderly welfare policies are facing a fundamental paradigm shift. Traditional service models that focus primarily on physical care and economic assistance are gradually becoming insufficient to address psychosocial, existential, and educational needs in later life. Therefore, this research proposes a developmental and preventive counseling framework based on geragogical philosophy, lifelong learning principles, and existential well-being approaches.

The study employs qualitative document analysis methodology and comparative social policy analysis. Official policy documents, academic literature, legal frameworks, and institutional reports from Germany, Austria, Switzerland, and Türkiye were examined. The analysis focuses on three fundamental dimensions: conceptual foundations of geragogy, institutional implementation models, and policy transfer possibilities. Within this framework, aging is interpreted not as a period of decline but as a dynamic developmental stage characterized by meaning construction, cognitive engagement, and intergenerational knowledge transmission.

Theoretical background of the study is built upon two complementary philosophical and psychological frameworks. The first framework is Carl Hilty’s “Geistige Selbstzucht” (mental discipline) theory, which emphasizes inner moral development, intellectual continuity, and spiritual balance in later life. Hilty’s approach conceptualizes happiness not as hedonistic satisfaction but as a disciplined synthesis of work, ethical character formation, and the Stoic acceptance of

uncontrollable life events. The second framework is Lars Tornstam's "Gerotranscendence Theory," which explains the shift of worldview in old age from materialistic and pragmatic orientations toward a more cosmic, existential, and reflective perspective. According to this theory, aging individuals tend to experience reduced ego-centered concerns, deeper existential meaning seeking, and selective social interaction patterns.

Findings indicate that the DACH countries have developed highly institutionalized geragogical service structures based on three main policy orientations. First, the German model emphasizes preventive case management and competence-oriented counseling. Elderly individuals are supported not only in health and care issues but also in legal, digital, and psychosocial domains. Biographical counseling practices are widely used to transform past life experiences into meaningful psychological and social resources.

Second, the Austrian model is primarily grounded in community integration and participatory social networks. Community nursing programs and preventive home visit systems function as early intervention mechanisms that aim to reduce social isolation risk. In this model, counseling services are delivered within neighborhood-based learning and interaction environments, promoting intergenerational communication and social participation.

Third, the Swiss model prioritizes existential autonomy, self-determination, and life design counseling. Elderly individuals are supported in planning their future life trajectories, including advanced care planning, personal value clarification, and end-of-life preference management. Counseling is considered not merely a technical service but a philosophical guidance process aimed at strengthening personal agency.

The Turkish elderly service system, in contrast, predominantly reflects a care-protection paradigm. Services are mainly structured around post-risk intervention mechanisms such as institutional care, financial assistance, and basic psychosocial support. Although programs such as the Family Social Support Program (ASDEP) represent an important institutional development, their current function is largely limited to needs assessment and service referral.

Within this context, the study proposes the "Wise Aging Counseling" synthesis model as a transformative policy framework for Türkiye. The model is built upon five core components. First, proactive counseling orientation replaces reactive intervention logic. Counseling services should be delivered before the emergence of crisis situations such as social isolation, cognitive decline, or existential anxiety.

Second, life design counseling is introduced as a central professional competence. Social workers are expected to function as developmental guides rather than only care managers. Life design counseling aims to help elderly individuals reconstruct meaning structures, set personal life goals, and maintain cognitive and emotional vitality.

Third, intergenerational mentoring mechanisms are emphasized. Inspired by the German "Mehrgenerationenhaus" model, Turkish cultural traditions of respect for elders are integrated into institutional structures. Elderly individuals are encouraged to share experiential knowledge, historical memory, and ethical wisdom with younger generations.

Fourth, digital inclusion and technological literacy are considered essential dimensions of geragogical counseling. Elderly education should not be limited to basic e-government usage but should include participation in digital social networks, online creative activities, and virtual community environments. Digital inclusion is conceptualized as a tool for social participation rather than merely technical training.

Fifth, spiritual and existential social work constitutes the philosophical foundation of the model. The synthesis of Hilty's mental discipline theory and Tornstam's gerotranscendence approach provides the theoretical basis for spiritual counseling practices. From this perspective, counseling aims to support inner peace, existential acceptance, and transcendental meaning construction rather than enforcing the pressure of active aging.

Policy implications of the study suggest that Türkiye should integrate geragogical counseling services into its legal and institutional framework. Specifically, the Social Services Law No. 2828 may be expanded to include "Gerontological Counseling and Life Guidance" as a distinct service module. Additionally, ASDEP personnel training programs should include geragogical methodology, biographical counseling techniques, and social prescribing strategies.

In the educational domain, social work curricula should be restructured to include gerontological and geragogical competency training. Future professionals should be equipped with preventive intervention skills, existential counseling methods, and life design facilitation techniques.

In conclusion, the study argues that elderly welfare can be improved not only by expanding service capacity but also by transforming the social perception of aging. The "Wise Aging Counseling" model provides a holistic framework that integrates preventive social policy, pedagogical counseling, and existential well-being approaches. Aging should be redefined as a strategic social resource rather than a vulnerability domain. Future empirical studies are recommended to test the model through pilot implementations and to evaluate its effects on subjective well-being, social participation, and life satisfaction indicators among elderly populations.

KAYNAKÇA

- Amann, A. (2020). *Lebensqualität im Alter: Die Bedeutung von Bildung und Teilhabe*. Bundesministerium für Soziales, Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz. <https://www.sozialministerium.at>
- Antz, E.-M., Franz, J., Frieters, N., Scheunpflug, A., & Tolksdorf, M. (2009). *Generationen lernen gemeinsam: Theorie und Praxis intergenerationeller Bildung*. Bertelsmann.
- ASHB (2025). *Aile Sosyal Destek Programı (ASDEP) uygulama bilgileri*. <https://www.aile.gov.tr>
- Aslan, Ş., ve Ceylan, H. (2024). Sosyal hizmet eğitiminde sinema filmlerinin kullanımı: gerontolojik sosyal hizmet örneği. *The Journal of Academic Social Science*, 144(144), 379-390.
- Baltes, P. B. (1993). The aging mind: Potential and limits. *The Gerontologist*, 33(5), 580-594.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Birren, J. E., & Schaie, K. W. (2006). *Handbook of the psychology of aging*. Elsevier.
- BMFSFJ (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend). (2020). *Achter Bericht zur Lage der älteren Generation in der Bundesrepublik Deutschland*. <https://www.achter-altersbericht.de>
- Bubolz-Lutz, E. (2007). Geragogik – Wissenschaftliche Disziplin und Praxis der Altersbildung. *Informationsdienst Altersfragen*, 34(5), 11–14.
- Bubolz-Lutz, E., & Engler, S. (2022). *Geragogik: Bildung und Lernen im Prozess des Alterns*. Stuttgart: Kohlhammer Verlag.
- Bubolz-Lutz, E., Göksen, E., Kricheldorf, C., & Schramek, R. (2010). *Geragogik: Bildung und Lernen im Prozess des Alterns*. Kohlhammer.
- Bundesministerium der Justiz. (2025). Sozialgesetzbuch (SGB) Elftes Buch (XI) – Soziale Pflegeversicherung. https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_11/
- BV (1999). Die Schweizerische Bundesverfassung. <https://www.parlament.ch/de/%C3%BCber-das-parlament/wie-funktioniert-das-parlament/parlamentsrecht/bundesverfassung>
- Donicht-Fluck, B. (1992). Perspektiven zur Altenbildung aus den USA. In E. Schlutz & H. Tews (Eds.), *Perspektiven zur Bildung Älterer* (pp. 117–130). Pädagogische Arbeitsstelle des Deutschen Volkshochschulverbandes.
- Egger, J. W. (2020). Selbstwirksamkeit und Selbstwirksamkeitserwartung. *Psychologie in Österreich*, 5, 327-336.
- Ekşi, H., Ulusoy, M. A., Öztürk, M., Altay, D., Celimli, C., & Alıcı, E. (2024). Yaşlıların yaşam ve yaşlılık algılarının incelemesi. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 138-155. <https://izlik.org/JA27NP84SB>
- Emerson, R. W. (2010). *Essays: First series. Self-reliance* (Original work published 1847). YOGeBooks. <https://www.yogebooks.com>

- Erikson, E. H. (1982). *The life cycle completed*. W. W. Norton.
- Fabian, C., Janett, S., Bischoff, T., Pardini, R., Leitner, J., & Knöpfel, C. (2019). The development of 'age appropriate' living environments: Analysis of two case studies from a social work perspective. *Urban Planning*, 4(2), 123-133.
- Frick, J., Nieke, S., Oppikofer, S., & Schelling, H. R. (2018). *Selbstbestimmung im Alter und Generationensolidarität*. Universität Zürich, Zentrum für Gerontologie. <https://www.zfg.uzh.ch>
- Gregarek, S. (2005). Fortbildung "Geragogik"-Konzepte und Curriculum. In L. Veelken, S. Gregarek, & B. de Vries (Eds.), *Altern, Alter, Leben lernen* (pp. 31–104). Athena-Verlag.
- Gruber, E., & Lenz, W. (2023). *Porträt Erwachsenen- und Weiterbildung Österreich*. wbv Publikation. <https://www.pedocs.de>
- Gudjons, H., Wagener-Gudjons, B., & Pieper, M. (2008). *Auf meinen Spuren: Übungen zur Biografiearbeit*. Julius Klinkhardt.
- Haring, S., & Bacher, H. (2014). Didaktik Leitfaden für die Bildungsarbeit mit älter werdenden Frauen und Männern. Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz, Wien. Online verfügbar unter: http://www.sozialministerium.at/cms/site/attachments/6/2/3/CH2227/CMS1314963502633/didaktikleitfaden_altern_bmaskweb.
- Hilty, H. R. (1953). *Carl Hilty und das geistige Erbe der Goethezeit*. Tschudy-Verlag.
- Höpflinger, F. (2020). *Leben im Alter – aktuelle Feststellungen und zentrale Entwicklungen*. Age-Stiftung. <https://www.age-stiftung.ch>
- Jacobshagen, N. (2020). *Lebenskompetenzen und psychische Gesundheit im Alter*. Gesundheitsförderung Schweiz. <https://gesundheitsfoerderung.ch>
- Kıcırdar, B., & Kaygın, H. (2024). Yaşlı bireylerin eğitiminde geragogik yaklaşım. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 139-149.
- Kickbusch, I. (2006). *Die Gesundheitsgesellschaft*. Gamburg: Verlag für Gesundheitsförderung.
- Kolland, F. (2010). Standortbestimmung der Geragogik. In *Geragogik - eine Herausforderung der Zukunft* (pp. 9-24). Unknown publisher.
- Kruse, A. (2017). *Lebensphase hohes Alter*. Heidelberg: Springer Verlag.
- Lehr, U. (2007). *Psychologie des Alterns*. Wiebelsheim: Quelle & Meyer.
- Löffler, K., Jerusalem, A., Goldgruber, J., Ziegl, A., & Weidinger, L. (2023). Pflege von Profis lernen. *Zeitschrift für Gerontologie und Geriatrie*, 56(3), 215-220.
- Meinck, M., Lübke, N., Lauterberg, J., & Robra, B. P. (2004). Präventive Hausbesuche im Alter: eine systematische Bewertung der vorliegenden Evidenz. *Das Gesundheitswesen*, 66(11), 732-738.
- Mitterlechner, C. (2011). Geragogin? Geragoge? Ein neuer Beruf für Bildung und Lernen im Alter(n). *Magazin erwachsenenbildung.at*, (13), 1–6.

- Müller-Amthor, M. (2024). Ambivalenzbewusste Selbstlernkompetenz: Ein Weg der Geragogik zur Entwicklung von Selbst- und Technikwirksamkeit. In *Digitale Chancen in der häuslichen Pflege nutzen* (pp. 27-35). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
- Nestmann, F., Engel, F., & Sickendiek, U. (2007). *Das Handbuch der Beratung*. Tübingen: DGVT Verlag.
- Neuffer, M. (2009). *Case Management: Soziale Arbeit mit Einzelnen und Familien*. Weinheim: Beltz Juventa.
- Oswald, F., & Wahl, H.-W. (2016). Alte und neue Umwelten des Alterns – Zur Bedeutung von Wohnen und Technologie für Teilhabe in der späten Lebensphase. In G. Naegele, E. Olbermann, & A. Kuhlmann (Eds.), *Teilhabe im Alter gestalten* (pp. 113–129). Springer VS. https://doi.org/10.1007/978-3-658-12484-7_6
- Perrig-Chiello, P., Höpflinger, F., & Schnegg, B. (2010). SwissAgeCare-2010. Forschungsprojekt im Auftrag von Spitex-Schweiz. Bern: Spitex-Verband.
- Pohl-Patalong, U. (2007). Bildungsarbeit mit älteren Menschen. In M. Blasberg-Kuhnke & A. Wittrahm (Eds.), *Altern in Freiheit und Würde* (pp. 255-262). Kösel.
- Pro Senectute. (2023). *Jahresbericht 2023*. <https://2023.sg.prosenectute.ch>
- Rajani, F., & Jawaaid, H. (2015). Gerotranscendence: A critical review. *Journal of Psychology & Clinical Psychiatry*, 4(1).
- Republik Österreich. (1993). Bundespflegegeldgesetz (BPGG). Rechtsinformationssystem des Bundes. <https://www.ris.bka.gv.at/>
- Riedel, M., & Heimerl, N. (2020). Prävention der Pflegebedürftigkeit. Institut für Höhere Studien. <https://www.sozialversicherung.at>
- Ruhe, H. G. (2014). *Methoden der Biografiearbeit*. Weinheim: Beltz Juventa.
- Schulc, E., Pallauf, M., Them, C., & Wildbahner, T. (2016). Präventive Hausbesuche. *Zeitschrift für Gerontologie und Geriatrie*, 49(6), 526–534.
- Schweizerische Eidgenossenschaft. (2025). Bundesgesetz über die Alters- und Hinterlassenenversicherung (AHVG). https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/63/837_843_843/de
- Seyyar, A. (Ed.). (2015). *Manevî sosyal hizmetler*. Rağbet Yayınları.
- Seyyar, A., & Genç, Y. (2010). *Sosyal hizmet terimleri*. Sakarya Yayıncılık.
- SGB XI (Sozialgesetzbuch XI). (1994). Bundesgesetzblatt I.
- Siegrist, J. (2005). *Soziale Krisen und Gesundheit*. Göttingen: Hogrefe Verlag.
- Sosyal Hizmetler Kanunu. (1983). Resmî Gazete (Sayı: 18059). <https://www.mevzuat.gov.tr>
- Steiger, J. (1937). *Carl Hilty's schweizerisches Vermächtnis*. Huber & Co.
- Stucki, A. (1946). *Carl Hilty, Leben und Wirken eines grossen Schweizers*. Reinhardt.

- Tornstam, L. (1997). Gerotranscendence: The contemplative dimension of aging. *Journal of Aging Studies*, 11(2), 143-154.
- Tornstam, L. (2005). *Gerotranscendence: A developmental theory of positive aging*. Springer.
- Tornstam, L. (2011). Maturing into gerotranscendence. *Journal of Transpersonal Psychology*, 43(2), 166-180.
- UNIT Tirol (Tiroler Privatuniversität) (2025). *Universitätskurs Geragogik*. <https://www.unit-tirol.at/page.cfm?vpath=academy/pflege/universitaetskurs-geragogik>
- Veelken, L. (2000). Geragogik: Das sozialgerontologische Konzept. In S. Becker, L. Veelken, & K. P. Wallraven (Eds.), *Handbuch Altenbildung* (pp. 87–94). Leske + Budrich.
- Waibel, E. M. (2017). *Erziehung zum Sinn – Sinn der Erziehung: Grundlagen einer Existenziellen Pädagogik*. Weinheim: Beltz Juventa.
- Wendt, W. R. (2010). *Case Management im Sozial- und Gesundheitswesen*. Freiburg: Lambertus Verlag.
- Witt, S. (2017). *Geragogik (Altenbildung/Altersbildung)*. Deutsches Institut für Erwachsenenbildung. <https://www.die-bonn.de>